

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת ואתחנן תשפ"ו

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

לא נפסיק להתפלל

שאלה שניה. הנה קיווינו ולא נושענו והמשכנו לקוות עוד ועוד ועדיין לא נושענו. אם כן, עד מתי נקווה לישועה? – וכאן התשובה נוחתת כפצצה – אומר המדרש: **כבר כתיב 'יחל ישרא'ל א'ל ה' מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם' (תהלים קלא ג), ואומר: 'חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה' (תהלים לא כה), אם עושין כן, הרי אתם נושעים, שנאמר אשר לא יבושו קווי (ישעיה מט כג), וכתוב וקוי ה' יחליפו כח (ישעיה מ לא), וכתוב וקוי ה' המה יירשו ארץ (תהלים לו ט), לכך נאמר קויה קויה ה' ויט אלי וישמע שועתי, – דוד שקיווה לי עניתיו.**

סיכום: אומר המדרש אל תתייאש מהישועה לעולם ועד, על כל צרה שיש לך תמיד תצפה לישועה. כל עוד יש לך מחסור וכאב, אל תכלא תפלתך לבקש ישועה ורחמים מאת ה'. **וסוד גדול: כל אדם שיש לו צרה ותולה את עיניו בקב"ה, הקב"ה שמח בו ורוצה בו ואפילו שטרם נענה.**

על כך אמר דוד המלך במפורש: **"לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה. רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו".**

דהיינו, יש אחד שלא נענה, הוא אומר בלב: אם לא הולך בתפילה, ילך במלחמה. אני אביא 'סוס מלחמה' ואלחם בעצמי. אני עם החברה שלי אפתור את הבעיות. אומר דוד: דעו הקב"ה לא רוצה את גבורת הסוס, לא רוצה את השוקיים של האיש, הוא רוצה את אלו שלא מתייאשים, את אלו שמייחלים לחסד שלו, הוא חפץ באלו שלא נושעו ועדיין נושאים את עיניהם אליו, לאנשים אלו יש חן מיוחד בעיני ה', בהם הוא חפץ.

נשוב אל משה רבנו. – אחר חמש מאות וחמש עשרה תפילות, הקב"ה אומר לו: **'רב לך אל תוסף דבר אלי'.**

והשאלה. אם הקב"ה לבסוף לא קיבל את תפילותיו של משה רבינו ולא הסכים לו להיכנס אל הארץ. אם כן, מדוע לא אמר לו זאת בתחילה, אחרי התפילה השנייה או השלישית היה משיבו: **'משה עצור! חבל לך על המאמץ, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה', כך משה היה נמנע מלהפציר בתפילה שאין לה סיכוי להתקבל.**

ואם נאמר, שהסיבה היא משום שהקב"ה מתאוה לתפילתו של צדיקים, הרי יש לומר זאת, דווקא כאשר הוא יענה לתפילתו בסוף, אבל אם לא יענה לתפילתו מה שייד להתאוות, הרי הצדיק יהיה בצער גדול שתפילתו לא נשמעה?

בפרשת השבוע משה רבינו ממשיך לספר באזני עם ישראל את הקורות אותם מימים עברו: **"וְאֶתְחַנֵּן אֵל ה' בַּעַת הַהוּא לֵאמֹר..."** – אחר שנגזר עליי שלא להיכנס אל הארץ המובטחת, עמדתי בתפילה גדולה לפני הקב"ה שימחל לי על החטא ויבטל את הגזירה מעלי.

במדרש מבואר, כי משה רבינו התפלל לא פעם אחת, לא פעמיים, לא שלוש, גם לא מאה וגם לא מאתיים. אלא – **'חמש מאות וחמש עשרה תפילות'**. משה רבינו התחנן והתחנן והמשיך להתחנן לקב"ה בכל כוחו, שיקבל את תפילתו. עד אשר הקב"ה השיבו לבסוף: **'רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה'.**

וכאן נתבונן. מה היה קורה, אילו הקב"ה לא היה אומר למשה **'רב לך אל תוסף דבר אלי'** עד מתי משה רבנו היה ממשיך בתפילות? ...

והתשובה. ככל הנראה, אילו משה לא היה נענה מאת הקב"ה, הוא לא היה מפסיק להתפלל, אלא הוא היה ממשיך עוד חמש מאות תפילות ועוד חמש מאות תפילות ועוד חמש מאות תפילות, כך ממשיך – עד שהיה נענה!

מכאן אנו למדים, כי עלינו להחזיק בכוחה של תפילה, עלינו להחזיק בכוח של הבקשה ולצפות לישועה מאת הקב"ה. – ללא גבול ומידה!

אכן, בחז"ל יסוד נפלא זה מוזכר בצורה ברורה יותר.

הובא במדרש תהילים כד: **"לִמְנַצֵּחַ לְדָוִד מְזֻמֹּר. קוֹה קוֹיֵת ה' וַיֵּט אֵלָיו וַיִּשְׁמַע שְׁוֹעָתִי"** (תהילים מ) – **"זהו שאמר הכתוב: 'אמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו' (ישעיה כה ט). אין ביד ישראל אלא שיקוו שיגאלם הקב"ה, בשכר – קוה קוית ה'. דכתיב טוב ה' לקויו (איכה ג כה)."**

– פלא עצום. הקשיבו הקשיבו, נאמר במדרש שבשכר זה שאדם מצפה שהקב"ה יושיע אותו מצרתו ואינו מתייאש, אלא נושא את עיניו אל הקב"ה בכל עת, אזי עצם אמונה זו בקב"ה שיושיעו מצרתו היא זו הסיבה להושיעו מצרתו.

עתה שואל המדרש: קיווינו ולא נושענו, מה השלב הבא? – זה לשונו: **שמא תאמר: "עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו?" – מה יהיה? אין פרנסה. אין שידוך. אין פרי בטן. אין ישועה, לא רואים את האור בקצה המנהרה! – אומר המדרש: (ירמיה ח כ), 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' (תהלים כז יד), קוה אל ה', וקוה אל ה', תקוה אחר תקוה, חזק ויאמץ לבך. אם קויתם ולא נושעתם, קו ושובו וקו. – מסקנה: לא נושעת – תמשיך לקוות!**

עזרה לנהג שמכוניתו נתקעה

מי שנסע עם משפחתו לנפוש והבחין בנסיעתו במכונית שנתקעה באמצע הדרך והנהג אובד עצות, האם יש מצווה או חובה לעצור בצד הכביש ולהגיש עזרה לבעל המכונית?

תשובה

לכאורה דין זה תלוי בטעם מצוות פריקה אם היא מטעם צער בעלי חיים, או בכדי שיעזור לישראל בעת צרתו.

והנה כתב הרמב"ם (פרק יג מהלכות רוצח ושמירת נפש הלכה א) מי שפגע בחבירו בדרך ורואה את בהמתו רובצת תחת משאה, בין שהיה עליה משא הראוי לה בין שהמשא יותר מהראוי לה, מצווה עליו לפרוק המשא מעליה, והיא מצווה מן התורה, שנאמר כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו, ולא יפרוק המשא וילך לו ויניחנו נבהל, אלא יקים עמו ויחזור וטעון משאו, שנאמר הקם תקים עמו, וזוהי מצווה אחרת.

וכתב עוד הרמב"ם בהלכה יד: מה שנאמר חמור שונאך, שונא זה אינו נכרי מאומות העולם, אלא ישראל הוא, והיאך יהיה לישראל שונא מישאל, והלא נאמר לא תשנא את אחיך בלבבך, אמרו חכמים כגון שראהו עובר עבירה והתירה בו ולא חזר מרשעו, הרי זה מצווה לשונו עד שיעשה תשובה ויחזור מרשעו, ואע"פ שלא עשה עדיין תשובה, הואיל ומצאו נבהל במשאו מצווה לטעון ולפרוק עמו, ולא יניחנו וילך שמה ישהה בשביל ממונו ויובא לידי סכנה, והתורה הקפידה על כל נפשות ישראל בין רשעים בין צדיקים מאחר שהם נלוים אל ה' ומאמינים בעיקרי הדת. ע"כ.

ומבאר מדברי הרמב"ם שמצוות פריקה אינה משום צער בעלי חיים אלא משום צער של ישראל, שהרי בבהמת גוי אינו מחוייב לפרוק. וכלשון הרמב"ם פסק השולחן ערוך חושן משפט סימן רעב סעיף ט"י,

ונראה דהרמב"ם סובר שצער בעלי חיים לאו דאורייתא, וכ"כ הגר"א שם ס"ק יא. וכן העמידו בגמרא בבא מציעא לב: את הברייתא שהיא מקור דין זה כרבי יוסי הגלילי שסובר שצעב"ח אינו מהתורה. וכ"כ כמה אחרונים בדעת הרמב"ם ומהם מהר"י עייאש בספר לחם יהודה דף צ"ז ע"ד, ובספר מנחת טהורה דף צ"ז ע"א בשם מרכבת המשנה, וכ"כ האור שמח בפרק כה מהלכות שבת הלכה כו, ועוד רבים מהאחרונים הביאם בבקאות נפלאה ביחוד דעת חלק ה סימן סה, ע"ש.

אולם מרן בכסף משנה שם הלכה ט כתב דהרמב"ם סובר שצעב"ח מהתורה ומה שכתב שאם הייתה בהמת גוי אינו זקוק לה, דיבר דווקא לעניין טענה, אבל לעניין פריקה, חייב אף בבהמת גוי משום צער הבהמה.

ומרן הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יחוד דעת (חלק ה סימן סה) הביא סיוע לזה מדברי הרמב"ם עצמו בפרק כה מהלכות שבת הלכה כו שכתב: בהמה שנפלה לאמת המים אם יכול לתת לה פרנסה במקומה מפרנס אותה עד מוצאי שבת, ואם לאו מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה ואם עלתה עלתה, ואע"פ שהוא המשך בעמ' 3

דיני ברכת הגומל

לקראת בין הזמנים לאותם היוצאים חוץ לעיר לחופשה וכדומה.

א. ארבעה צריכים להודות, יורדי הים כשעלו ממנה, הולכי מדברות כשיגיעו לשוב, מי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. וסימנך: וכל החיי"ם יודוך סלה. ח'בוש, י'סורים, י'ם, מ'דבר.

ב. ומה מברך? ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב. והשומעים אומרים: מי שגמלך כל טוב הוא יגמלך כל טוב סלה.

ג. המנהג הפשוט שאין הקטן פחות מ"ג שנה מברך ברכת הגומל, אך הרוצים להנהיג שגם קטן יברך הגומל, יכולים להנהיג כן, והאב אינו יכול לברך הגומל במקום בנו.

ד. יש להזהיר את הקהל שיענו אמן אחר ברכת הגומל קודם שיענו "מי שגמלך כל טוב הוא יגמלך כל טוב סלה". והמברך עונה אחר הקהל "אמן כן יהי רצון".

ה. מי שהיה בבית האסורים ויצא, ונתחייב בברכת הגומל, וגם נסע מעיר לעיר שיעור מהלך פרסה, אף שנתחייב בברכת הגומל ב' פעמים, אינו מברך אלא ברכה אחת, ועולה לו לזה ולזה. וכן מי שהיה חולה וגם נסע לחו"ל, ברכה אחת פוטרתו.

ו. נשים חייבות לברך ברכת "הגומל" לאחר שנתרפאו ממחלה, או לאחר לידת בן או בת. וכיו"ב. ולכן אם האשה נתחייבה בברכת הגומל, תלך לבית הכנסת ותברך בעזרת הנשים, כשיש עשרה אנשים בבית הכנסת, בעת קריאת התורה בין גברא לגברא. [כשיש חלון בעזרת הנשים הפתוח עד הגג], או תברך כשעושים מסיבה בבית להולדת הבת, או בעת לימוד "ברית יצחק" שנוהגים לערוך בליל הברית, או בעת סעודת המילה, כשיש שם עשרה אנשים גדולים. ותברכנה בפנת החדר, בקול רם, כדי שישמעו את הברכה.

ואין לאשה למנוע עצמה מלברך הגומל בזמן שאינה טהורה. ואין לבעל לברך הגומל במקום אשתו, אלא אם כן גם הוא נתחייב בברכה זו, כגון שנסע מעיר לעיר שיעור פרסה וכדומה, שאז יברך בבית הכנסת בעת קריאת התורה, ואשתו תשמע את ברכתו בעזרת הנשים, ותכוין לצאת ידי חובת הברכה, וגם הוא יתכוין להוציאה בברכתו.

ואף שהאיש מברך הגומל על נסיעה מעיר לעיר, והיא צריכה לברך הגומל אחר לידה או מחלה, יכול להוציאה מדין שומע כעונה גם בכהאי גוונא, דסוף סוף מטבע אחד הוא. ואם עברה ובירכה ברכת הגומל בלא עשרה, יצאה ידי חובה ולא תחזור לברך הגומל בעשרה.

ז. אפשר לברך ברכת הגומל בלילה [בעשרה], ומכל מקום יש המקפידים שלא לברך ברכה זו אלא ביום.

ח. צריך לברך ברכה זו בפני עשרה, וטוב ששנים מהם יהיו תלמידי חכמים, דכתיב, וירוממוהו בקהל עם, ובמושב זקנים יהללוהו. ואם אין תלמידי חכמים מצויים בעיר, יברך אפילו שלא בפני תלמידי חכמים.

ונהגו לברך ברכת הגומל אחר קריאת התורה, לפי שיש שם עשרה. ואין להקל לברך שלא בפני עשרה אפילו לגבי אשה.

ומכל מקום בדיעבד מי שעבר ובירך הגומל שלא בפני עשרה, לא יחזור לברך שנית ברכת הגומל, אלא יאמר ברכה זו בלי שם ומלכות בפני עשרה.

ט. מי שהתחייב בברכת הגומל, לתתחלה ישתדל לברך ברכה זו בתוך ג' ימים, ואפילו שלא בפני ספר תורה ובשעת קס"ת, ושלא בפני ב' חכמים, ודי שיהיו שם עשרה. שאין להמתין ולאחר בשביל זה ברכה זו. ואם איחר מלברך ברכת הגומל יש לו תשלומין לברך כל זמן שירצה, אלא שנכון שלא לאחר יותר מג' ימים.

י. הנוסע מעיר לעיר בכל רחבי הארץ, אם יש בנסיעתו כשיעור פרסה, שהוא שעה וחומש, [שבעים ושתיים דקות] בין ברכבת ובין באוטובוס וברכב פרטי, צריך לברך אחר כך "הגומל", לפי מנהג הספרדים ועדות המזרח. ואף אם יש בדרך נקודות ישוב ומושבים, גם בזה מנהגינו לברך הגומל, שכל הדרכים בחזקת סכנה. ואם נוסע מעיר לעיר פחות משיעור זה, לא יברך בשם ומלכות.

ואם יש בהליכה וחזרה בו ביום שיעור פרסה, מברך בשם ומלכות, אף אם נסע מחצית שיעור פרסה בבוקר, ומחציתה בלילה.

יא. והוא הדין בכל זה לענין תפלת הדרך, שהנוסע מעיר לעיר שיעור פרסה, מברך תפלת הדרך עם צאתו מהעיר. [ואין צריך שיחזיק בדרך איזה זמן]. ואין צריך לעצור את הרכב כדי לברך תפלת הדרך, אלא יכול לברך כשהוא נוהג ברכב.

המשך בעמ' 3

המשך מעמ' 2 - פסקי מון

ומכל מקום אם יכול לעצור באופן שלא יכנס לסכנה, וכשאינו ממהר, נכון לכתחלה לעצור ולברך ברכת תפלת הדרך בכוונה.

ואין צריך לברך אלא פעם אחת ביום, אפילו אם ינוח בעיר באמצע היום. אבל אם היה דעתו ללון בעיר, ואחר כך נמלך ויצא מהעיר כדי לשוב לביתו וכדומה, צריך לחזור ולברך תפלת הדרך פעם נוספת. ואין לאומרה כשעדיין הוא בתוך העיר, אלא לאחר שיצא מהעיר ויתחיל בנסיעתו בכביש בין עירוני. ואם שכח לאומרה, יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך, ובלבד שלא הגיע בתוך פרסה הסמוכה לעיר שרוצה ללון בה. ומשם ואילך יאמר אותה בלא ברכה.]

יב. הנוסעים בכבישים שמצוי בהם סכנה, כגון בכבישים שמצוי בהם יידי אבנים ובקבוקי תבערה על ידי המחבלים, מברך הגומל אף אם נסע פחות משיעור פרסה. ואם נוסע בכבישים אלה כל יום, יברך הגומל בשבת, [בין גברא לגברא], לפטור נסיעותיו במשך השבוע.

יג. הנוסעים מעיר לעיר שיעור פרסה, יש שאין מברכים הגומל אלא בחזרתם למקומם, אם דעתם לחזור בתוך ל' יום. וכן הנוסעים להשתטח על קברי הצדיקים, ושוהים שם יומיים או שלשה, [ונסעו שיעור פרסה או יותר], יש שאין מברכים הגומל עד שישבו למקום מגוריהם.

אולם המנהג הוא לברך הגומל כשנוסע לחו"ל אם מתעכב שם כמה ימים, ועולים לתורה בשבת, או בשני וחמישי, ומברכים הגומל בהיותם בחו"ל, ואחר כך כשהוזרים לארץ, חוזרים ומברכים הגומל על דרך החזרה.

יד. הטס במטוס שיעור שעה ושתיים עשרה דקות, כשמגיע למחוז חפצו לשלום יברך ברכת הגומל, אף על פי ששדה התעופה קרוב למקום מגוריו, שגם זה בכלל הולכי מדברות ודרכים.

ואם טס באווירון פחות מזמן זה, אינו מברך, וכדין הנוסע במכונית מהירה, שאם שהה בדרך פחות משיעור שעה וחומש, אינו מברך הגומל, אף אם באוטובוס שיעור הנסיעה הוא שעה וחומש.

והטס באווירון הליכה וחזרה בו ביום, ובצירוף ההליכה והחזרה יש שיעור שעה וחומש ששהה בטיסה, מברך הגומל, בשם ומלכות. והדין כן גם באשה.

טו. יש לברך הגומל גם אם טס במטוס שיעור הנז' מעל מקום יישוב.

טז. מי שניצל מתאונת דרכים, לדידן אין לברך הגומל, אף אם היו עמו ברכב כאלה שנפצעו קשה, או ח"ו נהרגו באותה תאונה.

וכן אין לברך בשם ומלכות שעשה לי נס במקום הזה, שאין מברכים אלא על נס שהוא יוצא ממנה העולם, אבל נס שהוא מנהג העולם ותולדתו, כגון שבאו גנבים בלילה ובא לידי סכנה וניצל, אינו מברך.

וטוב לברך בלא שום ומלכות. ואם שהו בנסיעתם מהלך שעה ורבע, יברכו הגומל על הנסיעה, ויפטרו את נס התאונה.

יז. וכן מי שנכנס לשחות בים, והיה בסכנת טביעה וניצל, כיון שלא נפל למשכב אינו מברך הגומל.

וכן מי שיצא למלחמה ונלחם, אף שהיה בסכנת נפשות, אינו מברך הגומל בחזרתו מהמלחמה בשלום, אלא אם כן נסע מעיר לעיר שיעור מהלך פרסה, שאז יברך הגומל על הנסיעה ויעיל לו גם עבור הצלתו מהמלחמה.

ואם רוצה לכתחלה לנסוע מעיר לעיר כדי לברך אחר כך הגומל, רשאי לעשות כן, ואין זה בכלל האיסור להכניס עצמו לידי סכנה, כיון שכן הוא דרך העולם לנסוע ממקום למקום.

יח. מי שרגיל לנסוע מעיר לעיר מידי יום למקום עבודתו, או שהוא נהג ציבורי המסיע אנשים מעיר לעיר מידי יום ביומו, ושוהה בנסיעתו שעה וחומש, נכון שיברך הגומל אחת לשבוע, ביום שבת, ויפטור את כל הנסיעות שנסע במשך השבוע.

אבל תפלת הדרך יש לו לומר בכל יום בתחילת הנסיעה מעיר לעיר, כשיצא מהעיר והחזיק כמה רגעים בדרך.

המשך מע' 2 - נשאלו בקו - הרב אלון בן שבת

מבטל כלי מהיכנו, שהרי משליכו לתוך המים, משום צער בעלי חיים לא גזר, ע"כ.

ומקורו מהגמרא שבת קכח: דמוקשי' והא קמבטל כלי מהיכנו, ומשני, מבטל כלי מהיכנו אסור מדרבנן, וצער בעלי חיים דאורייתא, אתי דאורייתא ודחי דרבנן, ע"ש.

ואכן הרמ"א בחו"מ סימן רעב סעיף ט נקט להלכה שצער בעלי חיים מהתורה וגם בבמהות גוי חייב לפרוק, ואפילו אין הגוי שם, שאין לחוש משום איבה. ע"ש.

אולם אין נפקא מינה לנידונינו שהרי כתב הרמב"ם הטעם של מצות פריקה משום צער של הישראל (אף כי ישנו טעם נוסף לדעתו משום צעב"ח לאלו הנוקטים בדעת הרמב"ם שצעב"ח מהתורה). וא"כ הוא הדין במכונית שאירע בה תקלה, והנהגה ישראל עומד באמצע הדרך ומצפה לעזרה, ופעמים שיוכל לבוא גם לידי סכנה, (כי העמידה בצדי הדרך אינה בטוחה כלל, וכבר היו תאונות רבות באירועים כאלה, ובנוסף יש סכנה מצד מחבלים עוברי דרך שיכולים לפגע באותה השעה, כאשר אירע כן כמה וכמה פעמים)

ולכן יש חובה על כל נהג ותיק ומוכנאי הרואה בצער של זה, לעצור את רכבו לגשת ולעזור בתיקון המכונית.

ואף מי שאינו מוכנאי, יכול לפעמים להגיש עזרה בדברים פשוטים כמו פירוק והחלפת גלגל, וכמו שכתב בערוך השולחן בסימן רעב אות ח: מי שפגע בעגלה הרתומה לסוס ושקעה ברפש וטיט, חייב לסייע לעגלון לפרוק המשא העגלה והסוס למקום יבשה, שזוהי מצות פריקה, וכן אם נשבר אופן מהעגלה, או החלק שהאופן מתגלגל בו, חייב לסייע ולתקן בכל מה שאפשר לו, וללוותו מעט עד שיראה ויווכח שהעגלה הולכת יפה למישורים. וכל זה ממצות פריקה וטעניה. ע"כ.

וכבר הבאנו דברי הרמב"ם לגבי שונא מיישראל שהדין כן אפילו באדם שאינו שומר תורה ומצוות כדת.

וכן יכול להגיש עזרה ליתן לנהג מים למלא היכן שצריך במכונית, או אפילו להגיש לנהג עצמו מים לשתיה וכו' וצער האדם הוא נלמד בקל וחמור מצער בעלי חיים, ועיין ביחוד דעת הג"ל שהביא להחזות יאיר סימן קצא דבאדם אין שייך לומר צער בעלי חיים דכל זה דווקא בבמה משום שהיא חסרת דעת ונפש המשכלת, אבל האדם איבעי ליה ליתובי דעתיה, ע"ש. ודחה דבריו והוכיח מתשובת הרשב"א חלק א סימן רנב דאף באדם יש דין פריקה וטעניה ממה שאמרו בבבא מציעא ל: במעשה דרבי ישמעאל ברבי יוסי דפגע ביה ההוא גברא דהוה דרי פתא דאופי (חבילת עצים), אותבינהו, אמר ליה דלי לי וכו', ופריך והא רבי ישמעאל ברבי יוסי זקן ואינה לפי כבודו, ולא פריך והא אין פריקה וטעניה באדם, וע"כ דדין זה שייך גם באדם עצמו ולא רק בבמה.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

עוד, מדוע משה הפציר כל כך. הנה כאשר נגזר על משה רבינו לא להיכנס לארץ ישראל, הרי שלא היה יכול להיכנס מחמת השבועה שהקב"ה נשבע שלא להכניסו. מעתה ידועים דברי חז"ל: 'ביקש אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה'. אם כן משה רבינו שהיה אנוס, גם אם לא נכנס לארץ, נחשב לו כאילו קיים את כל המצוות התלויות בארץ – ומדוע המשיך להפציר בתפילה? והתשובה נפלאה. אכן, אדם שרצה לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה – אולם, במקרה של משה רבינו זה לא היה מדויק. משום שמשנה ידע, גם כאשר הקב"ה נשבע שלא להכניס אותי לארץ, איני אנוס. עדיין בכוחי להיכנס לארץ וזאת מחמת שאני מכיר את כוחה העצום של התפילה, אני יודע שהיא חרב פיפיות, יכולה לקרוע את השחקים ולבטל את הגזירות כולם.

על כן אמר משה: אם אני נמנע מתפילה – איני אנוס. לא יהיה נאמר עליי 'כאילו עשה'. יהיה עלי תביעה למה לא התפללת יכולת לבטל את הגזירה. לכן משה רבינו עמד בתפילה גדולה לפני הקב"ה והתחנן כמניין 'ואתחנן' עד שלבסוף אומר לו הקב"ה: 'ר'ב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה'.

- אומר הקב"ה למשה: משה בני, זהו, אחר כל תפילות אלו, עוד תפילה אחת ואין מי שיכול לעכב ממך מלהיכנס, את השבועה שלי הצלחת לבטל בכוח התפילות העצומות שלך, אבל עכשיו אני אומר לך, אל תבקש עוד, משום שהכניסה שלך לארץ אינה טובה לפני ישראל. דהיינו, אני מבקש ממך לא להיכנס לא מחמת השבועה שלי, אלא מחמת המציאות שהיא אינה טובה לעם.

ומדוע כניסת משה לארץ אינה טובה לעם ישראל?

בכך נאמרו מספר טעמים: א. כיון שעוד מימי המרגלים עם ישראל פחד להכנס לארץ – 'כי עצום הוא ממנו...' אילו היה משה נכנס לארץ היה הכיבוש בדרך נס, אז היו דור המדבר נחשבים ככופרים גמורים ביכולת ה' והיה עונשם קשה עד מאוד ומאבדים את חלקם לעוה"ב, לכן התאנף ה' במשה וגזר שלא יכנס לארץ, כך נעשה הכיבוש על יד יהושע בכלי מלחמה, ונודע למפרע שלא היה חטאם גדול מה שהתייראו מפני יושבי הארץ, וזה שאמרו חז"ל: 'מפני מה מת משה במדבר? כדי שייבא עמו דור המדבר לעתיד לבא'.

טעם נוסף: אילו היה משה נכנס לארץ ישראל ונבנה המקדש על ידו, לא היו יכולים השונאים לשלוט במעשה ידיו. דבר זה יכול היה לגרום נזק עצום לעם אשר אז לא היה המקדש יוכל להיות משכון על מעשיהם. (מלבי"ם בפרשה)

וזהו שאמר להם משה 'וְיִתְּעַבְרָה ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא יִשְׁמַע אֵלַי' כל מה שאין הקב"ה מומלא את שאלתי אין זה בעבור החטא שלי בלבד, אלא למענכם ולטובתכם.

נזכה שהקב"ה ישמע ויקבל כל תפילתנו ברצון – אמן!

שרי הצאה שן הצרח

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי אליהו ליאון לוי

הוא היה מקובל המלוב"ן איש 'פשוט' מחוסר גינונים ורב פעלים, בן למשפחה של חזנים מפורסמים בעולם, ויצא שמו בכל העולם כחזן בעל קול נדיר וחזק, אשר שלט בכל רזי המקאמים. ימים נוראים ימי הסליחות, קולו הדק מחד והעוצמתי מאידך בקע בחלל בתי הכנסת והגיר נהרי דמעות מעיני הקהל המצטופף עד להתפקע, לבבות הקהל ניתנו כמטרה לחיצי תחנותיו שנשתפכו מגרונו הזך וחדרו אל חדרי ליבותיהם של ריבבות אלפי ישראל. יכולת מופלאה זו אף עברה בתורשה אל בנו ממשיך דרכו בחזנות, ממש כדרכו של אביו, הוצק חן בשפתותיו ומכבד את ה' מגרונו.

הרב המלוב"ן אליהו ליאון לוי צוק"ל. המכונה בפי כל 'באבא ליאון'. נולד בטורקיה בשנת התרצ"ט בעיר מרעאש על גבול סוריה, לאביו רבי ישועה לוי צ"ל שכינה כרבה של העיר. בגיל שמונה עלה לארץ עם משפחתו, והם התגוררו במעברת נס ציונה במשך מספר שנים. בשל השממה הרוחנית בעיר, ומחשש לחינוך הילדים, עקרו בני המשפחה לשכונת עזרא בתל אביב – שם אביו רבי ישועה הקים את קהילתו בבית הכנסת 'עזרה ותושיה' ושימש כאב וכרועה רוחני לכל עולי טורקיה בארץ ישראל.

בגיל 12 נשלח ללמוד בישיבת 'אוהל מועד' בתל אביב, שם למד עד גיל 18 – ומשם עבר ללמוד במשך כשנתיים בישיבת חב"ד בלוד. בגיל 21 גויס לצבא, ובתור בן למשפחה שכולה שאיבדה את בנה יהודה אסלן הי"ד במלחמת השחרור – שעד היום מקום קבורתו לא נודע – השתחרר לאחר כשנה.

מגיל 21 היה החזן הראשי בבית הכנסת 'אוהל מועד' בתל אביב ומשם נלקח לשמש כשליח ציבור בבית כנסת של יוצאי חלב בשכונת לבנדה בתל אביב.

לאחמ"כ נשא לאישה את הרבנית שושנה, ולמד בכולל בית הלל במשך כ-4 שנים. כשנולדו ילדיו הלך בדרך שלימדו אביו, למד את רזי הקבלה, ובמשך שש שנים רצופות ערך את התיקון של התנא רבי נחוניא בן הקנה.

במשך כ-45 שנה הקדיש את כל זמנו ומרצו בייסוד תיקונים רבים ובפרט בתיקון הברית, אשר חיבר תיקון מיוחד לזה בסיפור 'ישועת אליהו'.

מי לא ראה ומי לא שמע, כי מחזה תדיר היה לראותו כל מוצאי שבת בקביעות בקור ובחום במשך 45 שנה, כאשר היה מסיים עם תלמידיו את כל ספר התהילים ליד שריד בית מקדשנו, ובאותו מעמד עורכים את תיקון השמירה על עם ישראל לאותו שבוע בליווי שופרות. תמיד היה שגור בפיו האימרה שהאדם חייב למסור נפש לכבוד קודשא בריך הוא, והיה תדיר מבכה על השכינה בגלות.

בלילי שבתות לא נתן מנוחה לנפשו והיה יושב והוגה בתורה ובחסידות עד הבוקר. דבר פלא שבדרשותיו מעולם לא פתח ספר והציטוטים ומאמרי חז"ל היו בעל פה. במשך השנים, כל יום חמישי, כשהוא שרוי בתענית, קיבל קהל רב הזקוקים לישועות ורחמים. תדיר ראו אנשים איך שהוא לוקח הכל באופן אישי ובוכה ומבכה על אותו אדם. היה עורך תעניות רצופות מעת לעת, ובשנים האחרונות עקב תעניות רבות וכתובת קמיעות ירד במשקלו משקל רב.

כשחלה, למרות תחנוני משפחתו, סרב לקבל טיפול רפואי – ואמר: "אני הולך כפרה על עם ישראל".

במשך עשרות שנים הקים והחזיק את ישיבת 'תיקוני אליהו' ו'מעייני ישועה', ובשמות אלה גם מכונים הספרים שחיבר.

זכה הרב להקים משפחה ענפה ומכובדת בעלת עשיה ותושיה והרבצת תורה, והותיר אחריו את רעייתו הרבנית שושנה ודור ישרים מבורך: בנו בכורו הרה"ג רבי יהושע לוי, ראש ישיבת עטרת הלויים פתח תקווה, הרה"ג רבי חיים לוי ראש ישיבה, הרב שמואל לוי חזן בית הכנסת ספרא במנהטן, ר' אברהם, ר' יצחק, יוסף, הרה"ג ישי גינתי ראש ישיבת ברכת התורה ירושלים, הרב יחזקאל סולומון רב קהילה בחסידות ויז'ניץ.

אחיו הרב רפאל לוי, ראש מוסדות ישועה ליהודה ואחיותיו: הרבנית ש. אללוף, רעייתו של הרב זבולון מקים סמינר לבנות אור החיים, הרבנית מ. ביטון רעייתו של הגאון רבי שמעון ביטון רב העיר חדרה ונשיא מוסדות התורה אור יוסף.

רבנו נפטר בד' באב תשע"ה, 20 ביולי 2015 בבני ברק, בגיל 76.

תמצית מההלכה היומית הרב אברהם כהנא

חפיפה, יש אוסרים או מחמירים באיש ומתירים באשה (בא"ח ש"ר דברים, יד), והמנהג להקל לכולם (חזו"ע תעניות, עמ' רטז).

שינה על המיטה בליל תשעה באב: יש מי שנוהג לשכב בליל תשעה באב על הארץ ושם אבן תחת ראשו (שו"ע או"ח תקנה, ב). אדם חלוש אין צריך להחמיר בזה ויישן על המיטה (משנ"ב תקנה, ו). יש שנהגו לישון על הארץ או על המזרן בארץ ולשים אבנים תחת הראש (הגר"י קנייבסקי באורחות רבינו ב, עמ' קלח). יש שהחמירו מעיקר הדין כדין אונן (הגר"א או"ח תקנה, ז), אמנם רוב העולם ואפילו הרבה בני תורה לא נהגו בזה שלדעתם בתשעה באב חלים רק דיני אבילות, ואבל בזמן הזה מותר לישון על גבי המיטה ואין חיוב כפיית המיטה (אליבא דהלכתא צח בשם הגרש"ז).

ברכת שיעשה לי כל צרכי בתשעה באב: בין חמשת העינויים שגזרו חז"ל בתשעה באב זהו 'נעילת הסנדל', כלומר נעליים העשויות עור. אחת מברכות השחר היא 'שעשה לי כל צרכי ויש בה הודאה על נעילת הנעליים. רוב הפוסקים הראשונים והאחרונים הסכימו שיש לברך ברכה זו גם בת"ב ויה"כ: א. שהיא הודאה כללית על מנהגו של עולם ולא על נעילת הנעליים של אותו היום. ב. מותר לנעול נעלי גומי. ג. ועוד שהברכה תחול על לבישת הנעליים במוצאי הצום (משנ"ב תקנד, לא; חזו"ע תעניות, עמ' שסא), לדעת האר"י אין לברך ברכה זו בימים אלו שאין מברכים בצומות על דברים שלא נהנים מהם (כה"ח מו, יז).

הנחת תפילין בתשעה באב: יש שנהגו שלא להניח תפילין של ראש בתשעה באב, משום שנקרא 'פאר' (רמב"ם תעניות ה, א), אולם המנהג הרווח, שלא להניח תפילין ולא לשים טלית בתשעה באב בשחרית, אלא רק טלית קטן תחת הבגד, ובמנחה מתעטפים בטלית ומניחים תפילין עם ברכה (שו"ע או"ח תקנה, א). ולפי אותם הנהגים כן, גם אדם שצריך לאכול בתשעה באב, יאכל קודם התפילין אחר התפילה (פס"ת תקנה, א). נהגו המקובלים להניח תפילין וטלית בביתם לפני התפילה ומנהג ירושלים והמקובלים ההולכים בעקבות הרש"ש להתפלל שחרית בפרהסיא בבתי כנסיות בטלית ותפילין עד אמירת הקינות, וגם בתשעה באב יש חיוב תפילין, שהרי גם אבל חייב בתפילין (פס"ת תקנה, ד; ילקו"י או"ח ב, תפילין במעגל השנה).

בשמהת ירושלים עתה: אמרו חז"ל: "כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה" (תענית ל, ב). חז"ל אמרו בלשון הווה שזוכה ורואה בשמחתה ולא בלשון עתיד, שכאשר אדם מתאבל על ירושלים, כבר ישנה שמחה ונחמה! שכיוון שהיהודי אינו שוכח את בית המקדש, זוהי כבר הנחמה והשמחה שחושבים על החורבן זה מראה שהדבר אינו מת שמשנתכח אחר י"ב חודש, אלא זהו דבר חי ויאין מקבלים תנחומים על החי ועל כן תשעה באב הוא מועד גדול כי נדע שעתידים אנו לחזור לקדמותנו (רשות חת"ס ג, פד).

האוכל בתשעה באב כאילו אוכל גיד הנשה: כתב הזהר שכל מי שאוכל בתשעה באב כאילו אכל גיד הנשה (זהר וישלח קע, ב). טעם הציווי שלא לאכול מגיד הנשה, הוא כדי לרמז לנו שלא תשכח הבטחת הקב"ה לעמו, שהגם שבמשך הגלות יזיק ויהרוג לנו עשו ר"ל, כדוגמת מה שעשה עשו ליעקב בכף יריכו, אבל לבסוף באחרית הימים יבוא משיח צדקינו ויצילנו מעשו... מי שאצלו חורבן ביהמ"ק הוא דבר סופי, לא שייך אצלו אבילות על החורבן כי אצלו המקדש 'מת', לכן לו אינו נוגע האיסור של גיד הנשה (אהל משה ח, עמ' לח). הסטייפלר ביאר שיש שס"ה לאוין בתורה וכל ל"ת הוא כנגד יום אחד בשנה, והיום שהוא כנגד הלאו של גיד הנשה הוא תשעה באב (אביר יעקב עה"ת, עמ' ק).

אכילת בשר למלצר בסעודת מצווה בשבוע שחל בו תשעה באב: בסעודת מצווה כגון מילה ופדיון הבן וסיום מסכת אוכלים בשר ושותים יין כל השייכים לסעודה ובכלל זה גם המלצרים המגשימים את הבשר. בשבוע שחל בו תשעה באב יש מתירים רק למניין מצומצם לאכול בשר מלבד בעלי השמחה וקרוביהם (רמ"א תקנה, ז), ויש מתירים לנוהגים כשו"ע, לכל המשתתפים בסעודה ובכלל זה גם המלצרים (חזו"ע תעניות, עמ' קצז; הרב אהרן בוטבול).

ציור אחרי חודש אב: הלכה היא, שמראש חודש אב ממעטים בשמחה ובבנין של ציור וכיור (שו"ע או"ח תקנה, ב). בכלל זה סיוד וצביעת חדרי הבית בין בצבע ובין בהדבקת טפטים, וכל זה כשצובע ליופי או לתענוג, אבל אם התקלקל סיוד הבית מחמת נזילות או עשן, מותר לסייד כדי לתקן את הקלקולים אפילו בשבוע שחל בו תשעה באב (פס"ת תקנה, ח). מותר לצייר בימים אלו על דף וכדומה שכל האיסור הוא רק בנין (אול"צ ג כו, א).

טעימה מהבשר לכבוד שבת אחר ראש חודש אב: יש שנהגו שלא לאכול בשר מראש חודש אב (שו"ע או"ח תקנה, ט), אך מותר לטעום מעט מהמאכלים של בשר בערב שבת לראות אם הם מתובלים היטב, אבל אסור לאכול מהתבשילים, אפילו ארוחה קלה כמו שרגילים לעשות בשאר שבתות השנה, ובדרך הלצה אמרו שאם טועם בבחינת 'טועמיה חיים זכו' – מותר, ואם זה בגדר 'גם אוהביה גדולה בחרו' – אסור (פס"ת תקנה, מ; הרב אופיר מלכא).

נטילת ציפורניים בשבוע שחל בו תשעה באב: יש מדמים נטילת ציפורניים לתספורת ואוסרים ליטול ציפורניים בשבוע שחל בו תשעה באב, אך נטילת הציפורניים מותרת מ"ז בתמוז (ט"ז או"ח תקנה, יג) ויש מתירים שהרי אין לדמות תשעה באב לדיני אבלות מסבא ודין זה לא הוזכר בגמרא (א"ר תקנה, ז) לכן יש שהתירו מעיקר הדין (הליכות עולם ב דברים ז) ויש שהחמירו לכתחילה אם הציפורן לא עודפת על הבשר (בא"ח ש"ר דברים יג) או שמקילים בקציצה בשינוי אפילו בתשעה באב, שהרי גם לאבל התירו בשינוי (אול"צ ג כז, ד).

תסרוקת בשבוע שחל בו תשעה באב: תסרוקת ראש יבש בלי

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים